

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1935 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser beträffande understöd till förbättringsarbeten inom jordbruket.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 103 av herrar *Svensson, Martin, och Gustafsson, Per*, samt II: 171 av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning, under samverkan med hushållningssällskapens ombuds förvaltningsutskott, rörande sådana anordningar beträffande understöd till förbättringsarbeten i jordbruket,

1) att verksamheten blir mera planmässig och överskådlig, vilket kunde åstadkommas bland annat genom att bidragen sammanfördes till ett mindre antal anslagsrubriker och förmedlingen överlämnades till så få organ som möjligt, lämpligen vederbörande hushållningssällskap;

2) att bestämmelserna angående understöd till skilda slag av förbättringsarbeten bli så lika som möjligt med avseende på bidragens och lånens storlek i förhållande till kostnaderna och behoven, bidragstagarnas motprestationer, lånens återbetalning och förräntning *m. m.*;

3) att de förmedlande organen lämnas större frihet att disponera anslags- och lånemedlen till sådana företag, som befinnas mest behöfliga inom skilda orter;

4) att understödsverksamheten i största möjliga utsträckning kombineras med upplysning och rådgivning;

5) att därvid den form av understöd, som de *s. k.* premielånen representera, särskilt beaktas;

6) att tillräckliga förvaltningsbidrag ställas till förfogande för verksamheten;

7) att kontrollen över denna verksamhet förenklas, så att förmedlarna icke betungas med onödigt detaljerad rapportföring.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 september 1933 hava *hushållningssällskapens ombud* framfört de önskemål, vilka upptagits i motionerna under punkterna 1—4 samt 6 och 7.

Lantbruksstyrelsen har den 14 september 1934 avgivit infordrat utlåtande över skrivelsen och därvid anfört i huvudsak följande.

Beträffande det önskemål, som avses i motionernas *punkt 1*, syntes det lantbruksstyrelsen som om de i allt flera former utgående statsbidragen till jordbruksförbättringsarbeten givit anledning till att jordbrukarna i mindre omfattning visade sig intresserade av att utnyttja möjligheterna att genom anlåtande av statslån erhålla den för visst ändamål behöfliga kapitaltillgången. En utredning kunde därför enligt styrelsens uppfattning anses nödvändig, och därest en sådan icke i annan ordning komme till stånd, torde styrelsen hava anledning att framdeles upptaga frågan till förnyat övervägande.

Vad härefter de önskemål, som avses i motionernas *punkt 2* anginge, förmenade lantbruksstyrelsen, att en utredning i syfte att minska antalet anslagsrubriker för ifrågavarande förbättringsarbeten, i händelse av positivt resultat, givetvis komme ett leda till en viss utjämning. Emellertid torde en genomgående likformighet här knappast vara ändamålsenlig eller önskvärd. I vissa fall, såsom i fråga om ställande av säkerhet för utlånade lån, torde det för övrigt närmast ankomma på de låneförmedlande organen själva, i regel hushållningssällskapen, att verka för största möjliga likformighet.

I anledning av hemställan, som återfinnes i motionernas *punkt 3*, ifrågasatte lantbruksstyrelsen, om icke åtminstone beträffande bidrag och lån från anslag och fonder, över vilkas användning styrelsen utövade kontroll, tillfredsställande frihet att disponera tillgängliga anslags- och låne-medel redan föreläge.

Det i motionernas *punkt 4* uttalade önskemålet vore enligt lantbruksstyrelsens uppfattning berättigat. Emellertid torde det ankomma på vederbörande understödsförmedlare att själv tillgodose detsamma. Att genom direkta föreskrifter eller genom anvisande av särskilda statsmedel för ändamålet åstadkomma ökad upplysningsverksamhet torde knappast kunna anses skäligt eller lämpligt.

Lantbruksstyrelsen uttalade sig jämväl i sitt utlåtande rörande det spörsmål, som avses i motionernas *punkt 5*, och erinrade därvid, att styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 september 1933, i samband med framställning om anslag till höjande av det mindre jordbruket, framhållit betydelsen av premielåneverksamheten, som under år 1933 inskränkts till viss speciell premiering i Västerbottens och Norrbottens län, samt äskat medel till ändamålet för budgetåret 1934/1935. Departementschefen hade emellertid funnit det svåra statsfinansiella läget lägga hinder i vägen för att då frångå den tidigare tillämpade begränsningen av verksamheten.

I fråga om i motionernas *punkt 6* framställda önskemål erinrade lantbruksstyrelsen, att därigenom närmast hushållningssällskapen skulle komma att tillgodoses genom anslag för speciellt ändamål. Det kunde emellertid starkt ifrågasättas, om sådan form för understödjande av hushållningssällskapen i deras verksamhet till jordbrukets främjande vore riktig. Därest hushållningssällskapen icke kunde fullgöra ifrågavarande del av sin verksamhet med utnyttjande av tillgängliga medel, syntes det lämpligast att höja sällskapens allmänna anslag.

Vad slutligen anginge det i motionernas *punkt 7* uttalade önskemålet om förenkling i fråga om kontrollen över stödverksamheten, förklarade lantbruksstyrelsen, att, åtminstone ifråga om de under styrelsens kontroll stående anslag och fonder, de förenklingar beträffande redovisning vidtagits, som lämpligen kunde genomföras.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 21 december 1934 funnit hushållningssällskapens ombuds framställning icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* vidare åtgärd.

Utskottet finner motionärernas hemställan i *punkt 1* om utredning rörande sådana anordningar beträffande understöd till förbättringsarbeten inom jordbruket, att verksamheten blir mera planmässig och överskådlig, vara beaktansvärd. Under senare åren hava förbättringsarbeten blivit föremål för understöd genom lån eller statsbidrag i stigande omfattning och i allt flera olika former. De skilda understödsformerna regleras genom ett flertal författningar. Enligt dessa skola olika organ pröva ansökningar om skilda slag av understöd. För dem, som ämna söka sådana bidrag, har härigenom otvivelaktigt uppkommit en viss svårighet att i enskilda fall göra sig underrättade om den understödsform, som lämpligast bör anlitas, och om den myndighet, till vilken de hava att vända sig. Även för det allmänna har denna bristande enhetlighet i understödsformerna medfört olägenheter. Sålunda försvåras i viss mån kontrollen över bland annat, att bidrag icke utgå till samma arbete från olika håll. Det synes utskottet därför önskvärt, att genom en särskild utredning, som icke behöver bliva alltför omfattande, undersöka möjligheten av att sammanföra de författningar, som reglera hithörande frågor, samt därvid införa i största möjliga omfattning gemensamma föreskrifter. Ett dylikt sammanförande skulle otvivelaktigt bringa reda och överskådlighet till ledning för allmänheten och till lättnad för förmedlande organ. Även om vissa låneförmedlingsorgan som nu finnas — bland andra de för stödlåneärenden — handhava sådana speciella frågor, att dessa ej utan avsevärd olägenhet kunna överföras å andra organ, torde det ingalunda vara uteslutet att å detta område åstadkomma mera enhetlighet jämväl med avseende å låneförmedlingsorganen. I varje fall kan för de enskildas bekvämlighet och för det allmännas erforderliga uppsikt den reformen övervägas, att samtliga ansökningar rörande understöd till förbättringsarbeten skola insändas till och åtminstone underkastas en förberedande granskning av en och samma myndighet.

Vidare yrka motionärerna i *punkt 2*, att bestämmelserna angående understöd till skilda slag av förbättringsarbeten bliva så lika som möjligt med avseende på bidragens och lånens storlek i förhållande till kostnaderna och behoven, bidragstagarnas motprestationer, lånens återbetalning och förräntning m. m. Vad motionärerna avsett med dessa önskemål torde, i händelse den av utskottet nu antydda utredningen kommer till stånd, därigenom i huvudsak bliva beaktat. Det synes utskottet ingalunda alltid lämpligt att göra detaljbestämmelser angående understöd till skilda slag av förbättringsarbeten exakt lika. Vad som emellertid härutinnan kan åstadkommas för att skapa enhetlighet utan att samtidigt rubba sådana bestämmelser, vilka erfordras för skilda understöds säregna art, torde böra genomföras.

Utskottet.

Motionärernas i *punkt 3* framställda förslag att lämna de förmedlande organen större frihet att disponera anslags- och lånemedlen till sådana företag, som inom skilda orter befinnas vara mest behöfliga, torde beträffande statens anslag knappast vara lämpligt, för såvitt därigenom avses ett överförande av medel mellan olika anslag. Därest en utredning i anledning av vad motionärerna hemställt under punkt 1 kommer till stånd, torde emellertid spørsmålet kunna tagas under omprövning. Vid äskandet av anslag hava de lokala låneförmedlingsorganen redan nu möjlighet att framställa önskemål rörande lämplig fördelning av medel, som ställas till förfogande. Härjämte kunna vissa låneförmedlare, speciellt hushållningssällskapen, av andra till förfogande ställda medel än statens fylla ut de anslag, som till äventyrs befinnas vara otillräckliga.

Den av motionärerna i *punkt 4* angivna verksamheten av rådgivande och upplysande art, varmed understödsverksamheten borde kombineras, avser en uppgift, som redan nu åvilar hushållningssällskapen och som sällskapen hava att utföra med anlitan av medel, vilka dessa förfoga över för sin allmänna verksamhet.

I *punkt 5* yrka motionärerna, att den form av understöd, som de s. k. premielånen representera, särskilt beaktas. Småbrukspremieringen har enligt utskottets uppfattning å flera håll och under vissa betingelser varit till stor nytta för att sporra framåtsträvande företagare att vidtaga förbättringsarbeten. Ett återupptagande av denna verksamhet i någon form torde därför böra övervägas. Utskottet anser emellertid, att frågan därom lämpligast prövas i sammanhang med beviljande av anslag till höjande av det mindre jordbruket.

Motionärerna hemställa i *punkt 6* om ett uttalande för att tillräckliga förvaltningsbidrag ställas till stödverksamhetens förfogande. Den frågan synes utskottet lämpligen böra prövas i samband med anslags beviljande.

Vid den utredning, som utskottet anser böra komma till stånd, torde jämväl det spørsmål, som motionärerna berört i *punkt 7*, komma under behandling.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 103 och II: 171 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning för att åstadkomma största möjliga planmässighet och överskådlighet beträffande statens understödsverksamhet till förbättringsarbeten inom jordbruket samt vidtaga i anledning av utredningen betingade åtgärder.

Stockholm den 15 februari 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Gabrielsson, Tjällgren, Granath, Fritiof Gustafson, Dalberg* och *Elof Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Pettersson* i Rosta, *Ericsson* i Sörsjön och *Osberg*.

Reservation

av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carl Eriksson, Granath, Dalberg, Uddenberg, Andersson* i Löbbo och *Ericsson* i Sörsjön, som ansett att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner motionärernas synpunkter vara beaktansvärda. Å det område, som motionärerna åsyfta, synes måhända icke föreligga den planmässighet, som är önskvärd. Vid en närmare undersökning torde det emellertid visa sig, att påtalade missförhållanden till stor del äro skenbara. De flesta understöden till förbättringsarbeten handhavas av hushållningssällskapen eller av dessa underlydande organ. I de fall, understöd förmedlas av andra organ än hushållningssällskap, är detta beroende på de särskilda betingelser, som därvid föreligga. Ett överflyttande av dessa organs verksamhet å hushållningssällskapen torde sålunda icke med fördel kunna genomföras. För att rätt kunna bedöma, huruvida bidrag exempelvis till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader i samband med laga skifte bör utgå, torde avgörandet, såsom nu är fallet, tillkomma myndighet, som representerar fackkunskap å lantmäteriområdet. Den speciella sakkunskap, hälsovårdsnämnderna besitta, synes vara erforderlig för att rättvist avgöra behovet av bidrag till reparation och nyuppförande av bostadslägenheter. Handhavandet av ackordslåneärenden torde kräva speciell erfarenhet, som icke alltid finnes hos hushållningssällskapen. Några mera märkbara olägenheter av rådande system synas ej heller föreligga. I varje fall torde detta icke hava föranlett till att enskilda personer på grund av bristande kunskap om understödsmöjligheter avstått från att vända sig till det allmänna med begäran om bistånd. Å många håll lämna hushållningssällskapen genom sin verksamhet råd och anvisningar beträffande de understödsformer, som stå till buds. Även om en utredning rörande hithörande spörsmål vore önskvärd, är det i varje fall, vid det förhållandet att lantbruksstyrelsen förklarar sig ämna upp- taga frågan till övervägande, enligt utskottets uppfattning omotiverat, att riksdagen för närvarande därom gör framställning hos Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 103 och II: 171 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»